

פרי קודש הילולים

בס"ד | שמיני תשפ"ה | גליון מס' 159 | שנה ד'

דברי תורה על פי הספה"ק "קודש הילולים"

אהרן לא היה צריך כפרה על המחשבה, כי כוונתו היתה לשם שמים

וְאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לְאָמֹר קָחוּ שְׁעִיר עִזִּים לְחַטָּאת וּגְו' (ויקרא ט, ג).

וכן בכל חטא, מלבד על מעשה החטא צריך החוטא כפרה גם על המחשבה שקדמה לו, למרוד ח"ו ולעשות נגד רצון ד', כי "סוף מעשה במחשבה תחילה", וגם על המחשבה שכביכול אין מי שרואהו, גם על זה צריך כפרה.

ולכן גם כאן הוצרכו בני ישראל לכפרה, הן על עצם מעשה העגל והן על המחשבה שקדמה לו. אך אהרן עצמו לא היה צריך כפרה על המחשבה, כפי שנתבאר (להלן ד"ה ויאמר משה), שכוונתו היתה נקייה לשם שמים. ולכן אמר להם, "אתם יש בידכם בתחילה ויש בידכם בסוף", היינו שאתם צריכים כפרה הן על המחשבה שהיא "תחילה", והן על המעשה שהוא "בסוף". מה שאין כן אהרן, אין בידו אלא "בסוף", כלומר המעשה, אבל לא חטא "בתחילה", דהיינו במחשבה.

(ח"א שיד)

איתא במדרש (ספרא), "וכי מה ראו ישראל להביא יותר מאהרן. אלא אמר להם, אתם יש בידכם בתחילה ויש בידכם בסוף. יש בידכם תחילה, "וישחטו שעיר עזים" (בראשית לו, לא), ויש בידכם בסוף, "עשו להם עגל מסכה" (שמות לב, ח). יבוא שעיר עזים ויכפר על מעשה עזים, יבוא עגל ויכפר על מעשה עגל.

ונראה לפרש, דהנה במכירת יוסף, מלבד עצם המכירה היתה עוד טענה על השבטים, על מחשבתם להעלים את המכירה, וכדכתיב (בראשית לו, לא-לב) "ויקחו את כתונת יוסף וישחטו שעיר עזים ויטבלו את הכתונת בדם. וישלחו את כתונת הפסים ויביאו אל אביהם ויאמרו זאת מצאנו הכר נא הכתונת בנך הוא אם לא". וזה נראה כאילו כפרו בהשגחה העליונה, כדכתיב (ירמיה כג, כד) "אם יסתיר איש במסתרים ואני לא אראנו נאום ד'", וגם על זה היו צריכים כפרה.

כוונת אהרן במעשה העגל היתה להציל את ישראל

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֶהֱרֹן קָרֵב אֶל הַמִּזְבֵּחַ וּגְו' (ויקרא ט, ז).

תקומה לשונאיהם של ישראל. ועל כן מסר נפשו לדבר ואמר, יעבור עלי מה, כמו שאמר משה 'מחני נא מספרך' (שמות לב, לב).

וזהו שאמר משה רבינו לאהרן, כשראה תבנית שור על המזבח ונתיירא מפני הזכרת החטא, "הגס דעתך וקרב אליו". "דעתך", ר"ל כוונתך שהיתה לטובת כלל ישראל, לכן אין לך להתיירא, ולך נאה להיות המכפר עליהם.

(ח"א שיד)

אמרו חז"ל (ספרא שמיני: מכילתא דמילואים ב, ח), "שהיה אהרן רואה את המזבח כתבנית שור, והיה מתיירא ממנו. אמר לו משה, אחי, ממנו אתה מתיירא, הגס דעתך וקרב אליו. לכך נאמר 'קרב אל המזבח'".

נראה לפרש, כי הנה אמרו חז"ל (ויקרא רבה י, ג), שראה אהרן שהרגו את חור שהיה נביא, ואמר, "עכשיו אם הורגים אותי שאני כהן, מתקיים עליהם המקרא שכתוב (איכה ב, כ), 'אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא'", ואז ח"ו לא תהא

פרקי אבות

המעביר על מידותיו ינהוג עמו כן מן השמים

כָּל יָמֵי גְדֻלָּתִי בֵּין הַחֲכָמִים וְלֹא מִצָּאתִי לְגֹוף טוֹב אֶלָּא שְׁתִּיקָה (פ"א מ"ז).

כל פשעיו, שנאמר (מכילתא ד, יח) "נושא עון ועובר על פשע", למי נושא עון למי שעובר על פשע". והיינו מידה כנגד מידה, כשם שהוא שותק ובוטל את עצמו בשעת מריבה (עיין חולין פט, א), והוא מן "הנעלבים ואינן עולבים שומעין חרפתן ואינן משיבין" (עיין יומא כ"ג, א), כך הקב"ה נוהג עמו באריכות אפים, ואינו צריך לסיגופים ויסורים לכפרתו.

וזה הרמז בדברי התנא, "כל ימי גדלתי בין החכמים", וראיתי שאף הם היו צריכים כפרה. "ולא מצאתי לגוף טוב" לגוף דייקא, "אלא שתיקה", כי על ידי השתיקה וההעברה על מידותיו יזכה לכפרה, במידה כנגד מידה, ולא יצטרך לכפרה שעל ידי סיגופים ויסורי הגוף.

(ח"ב רח)

יש לדקדק למה אמר "לגוף", ומה טובה תצא לגוף מהשתיקה, אדרבה השתיקה טובה היא לנשמה דווקא.

ונראה לפרש, דהנה ידוע שגם הצדיקים צריכים כפרה, כמו שאמר הכתוב (קהלת ז, כ) "כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא", ואף על המצוות צריכים כפרה אם אינם בשלימות. ומן הדין היה לקצר ח"ו שנותיו של אדם, אם לא שיעשה סיגופים עד אין מספר לזכות לכפרה (עיין ירושלמי מכות פ"ב ה"ו), ומה יעשה אדם שיזכה לאריכות אפים בלי קיצור ימים.

על זה אמרו חז"ל (ראש השנה יז, א), "כל המעביר על מידותיו מעבירין לו על

"...ואולי אם המצא תמצא איזה דברי אגדה אשר ראוי לאמרם
בשבילי, אולי אבנה גם אני בעבורכם..."
שם בהקדמה

"וזאת באתי לרשום איזה ליקוטים למען ירוץ הקורא, ולאמר
בשבילי איזה דבר בכל שבוע..."
קודש הילולים ח"א עמ' ז'

דברי תענוגים

מאת רבינו בנימין וואלף בן רבינו יואל זצ"ל רייכלס אב"ד שאפי, חותנו של רבינו הילל הזקן זצ"ל אב"ד אייבשיץ

הקשקשת הוא סימן הטהרה העיקרי של הדגים

כל אשר לו סנפיר וקשקשת במים בימים ובנחלים אותם תאכלו.

איתא בגמרא (חולין סו:), תנן התם (נדה נא:), כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר, ויש שיש לו סנפיר ואין לו קשקשת. יש לו קשקשת ויש לו סנפיר, דג טהור. יש לו סנפיר ואין לו קשקשת, דג טמא.

וכתבו התוס' (חולין שם ד"ה כל שיש לו קשקשת), וא"ת מנין היה להם זה לחכמים, וכן לעיל (דף סג:), דתניא, שאין במיני דגים טמאים אלא ז' מאות, מנין היה להם שהתירו בכך את השאר. ואין לומר שהיה בידם מסורת מאדם הראשון שקרא שמות לכל בעלי החיים, ונמצא שהכיר את כולם, כי משמעות הכתוב (בראשית ב, יט) שלא קרא שמות אלא לבהמות ולעופות ולא לדגים. ותירצו התוס', ויש לומר מיוכל אשר יקרא לו האדם' (שם) יש לרבות אפילו דגים, ואיכא למימר דמאדם קים להו. ואם תמצא לומר שלא קרא שמות לדגים, יש לומר דהכי קים להו הלכה למשה מסיני, עיי"ש היטב. ובביאור דבריהם כתב המהרש"א, שההלכה למשה מסיני היתה "כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר", והפסוק בא להשמיענו שסימנים אלו הן סימני טהרה, עיי"ש.

והנה הקשו בגמרא בסוגיא זו (דף סו:), כיון שעיקר סימן הטהרה הוא הקשקשת, לכתוב רחמנא קשקשת ולא ליכתוב סנפיר. ותירצו, אי כתב רחמנא קשקשת ולא כתב סנפיר, הוה אמינא מאי קשקשת סנפיר, ואפילו דג

טמא, כתב רחמנא 'סנפיר וקשקשת' [- אם היה כתוב רק 'קשקשת', היה מקום לומר שהכתוב קורא לסנפיר 'קשקשת', וכל דג שיש לו רק סנפיר הוא טהור, לכן נכתבו שניהם].

ושמעתי להקשות בשם גדול אחד, לפי דברי המהרש"א, שנאמרה הלכה למשה מסיני, "שכל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר", ובנוסף לכך נכתב הפסוק, שקשקשת הוא עיקר סימן הטהרה, אם כן מה ההור"א של הגמרא, שהיינו חושבים שכוונת 'קשקשת' שבפסוק הוא מה שאנו קוראים 'סנפיר', הרי יש דגים שיש להם רק סנפיר, ומהו "כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר".

אמנם אחרי רואי ראיתי ליישב קושיא זו, ונראה בעיני דפירוש הגמרא הוא כך, ד"הוה אמינא מאי קשקשת סנפיר", היינו שמבין שני הסימנים הסנפיר לחוד הוא עיקר סימן הטהרה. כי ההלכה למשה מסיני נאמרה על עצם הכלל ד"כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר", אבל לא בלשון שסימן הקשקשת הוא העיקרי. ונפקא מינה, אם נמצא חתיכות דג עם קשקשים בלא סנפיר, שעיי הכלל נסמך להתיר שודאי שיש לו גם סנפיר.

כפי שלמסקנה, שהקשקשת הוא העיקר, נפסק להלכה (י"ד סי' פג ס"ג), כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר, ויש שיש לו סנפיר ואין לו קשקשת. לפיכך מצא חתיכות דג שיש לו קשקשת, אין צריך לחזור אחר סנפיר. מצא לו סנפיר, לא יאכלנו עד שידע שיש לו קשקשת. ודוק היטב ונכון בע"ה.

דברי ברכה

מזל טוב לצאצאי רבינו הגה"ק זצ"ל

הרה"ח אהרן צבי בריסק הי"ו
לרגל אירוסיו הבן החתן משה מרדכי נ"ו עב"ג הכלה תחי' בת הרה"ח יעקב שמואל מנהיים הי"ו
הרה"ח יחיאל סגל הי"ו
לרגל הכנס הבן הבח' משה יהושע נ"ו לעול תורה ומצוות
הרה"ח שלמה זלמן הוס הי"ו ולבנו הרה"ח צבי הי"ו
לרגל הולדת הנכד-הבן נ"ו
הרה"ח ירמי' דושינסקיא הי"ו ולחתנו הרה"ח חיים מאיר הייגר הי"ו
לרגל הולדת הנכדה-הבת תחי'
יהי רצון שיזכו לרוות מכל יוצ"ח רב תענוג ונחת דקדושה לתפארת אבות, הם וכל משפחתם,
ויתקיים בהם במהרה "בגלל אבות תושיע בנים ותביא גאולה לבני בניהם", אמן.

נא להתפלל וללמוד לזכות הרה"ח יואל בן חוה גיטל הי"ו לרפואה שלימה במהרה בתוך שאר חולי ישראל

פ"נ
האשה הרבנית
אשת חיל עטרת בעלה, תפארת בניה ובני בניה
והדרת נשים צדקניות
מרת שרה פעסיל נ"ע
בת הגניד הצדיק מו"ה יעקב דוב הלוי ז"ל
ואלמנת הרב הגאון הצדיק מו"ה הילל זצוק"ל
שהיה אב"ד בעירנו יצ"ו
נפטרה ביום כ"ז ניסן תרס"ח לפ"ק
תנצב"ה.

ביום שישי ערש"ק כ"ז ניסן, חל יום היארצייט של
הרבנית מרת שרה פעסיל פאללאק ע"ה
ב"ר יעקב דב פעלדמאנן זצ"ל א"ח רבינו הגה"ק זצ"ל
(בגליון 59 הובאה סקירה קצרה על אביה רבי יעקב זצ"ל,
שלא נודע לנו יום פטירתו)
נוסח המצבה בבית החיים שבסאסרעגען:

"עיקר כיבוד אב ואם לעשות רצון אבינו שבשמים כי זה נחשב לאבות
כאילו המה עושים, והעיקר לקבוע עתים בכל יום ויום לתורה..." (שם)

"...מי שזכה להיות לו בנים וחתנים צדיקים וכו' המעשים שלהם יהיו לו
למשען בעולם הבא וכו' ואין לנו חסד גדול מזה..." (קודש הילולים בהקדמה)